

ЧЕТЕТЕ В БРОЯ

1

Годишен конкурс
на ЕкоЕнергия

2 - 4

Първо място -
община Лом

5 - 6

Второ място -
община град Добрич

7 - 8

Трета място -
община Смолян

9 - 10

Накратко

Годишен конкурс на ЕкоЕнергия: “Община на интелигентната енергия”

**На годишното
Общо събрание
на ЕкоЕнергия,
което се проведе
на 5 март 2009 г.,
беше обявен
ежегодният
конкурс на тема:
“Община на
интелигентната
енергия”.**

За участие в конкурса бяха поканени всички български общини. Те трябваше да представят накратко своите дейности по повишаване на енергийната ефективност, интелигентното използване на енергията и предотвратяването на промените в климата в свободен текст до четири печатни страници и да дадат кратки отговори на следните групи въпроси:

1. Управление на енергията в общината
2. Състояние на общинската енергийна програма и организация на изпълнението
3. Популяризиране на дейностите на общината в областта на интелигентното използване на енергията

Срокът за представяне на информацията беше 30 април 2009 г. В този срок в секретариата на ЕкоЕнергия постъпиха 7 предложения от общините Бургас, Габрово, Горна Оряховица, град Добрич, Лом, Провадия и Смолян.

Комисия в състав: представител на Агенцията по енергийна ефективност, представители на общините Белене и Сливен и представител на секретариата на ЕкоЕнергия оцени кандидатурите и класира на първите три места следните общини:

Първо място: община Лом

Второ място: община град Добрич

Трето място: община Смолян

В областта на енергийната ефективност община Лом работи активно от 2005 г. Тогава беше сформиран екип от разнородни специалисти, които комплексно да работят по реализацията на Общинската програма за енергийна ефективност. В него бяха включени заместник кмет ТСУ, главен инженер, главен специалист "Програми и общинско развитие", електроинженер и инвеститорски контрол към общинска администрация.

Звеното за управление на енергията (ЗУЕ) в община Лом се създаде през 2008 г. Беше назначен енергиен мениджър, който пряко започна да се занимава с отчитането на енергията и анализа на данните от базата и електронната система за потребление. Общинският отговорник в ЕкоЕнергия работи като експерт в звеното за Управление на проекти и пряко следи възможностите за проектиране и финансиране на енергоефективни дейности и мерки - чрез ОП на ЕС, Фонд Енергийна Ефективност, ПРООН, ГЕФ, Световната банка и други донори от Европейското икономическо пространство и Швейцарската агенция за развитие. Членовете на ЗУЕ съгласуват идеите и предложенията си по графика, разработен в Общинската енергийна програма с ресорните заместник кметове по икономическите и строителните въпроси, и предлагат конкретни инициативи на кмета на общината. Като краен резултат се търси одобрението на ОбС, за да вземе решения за конкретни инициативи.

С оглед подобряване на комуникацията с местните фирми и осигуряване на устойчиво развитие на енергопотреблението на района, ЗУЕ поде инициатива за учредяване на Асоциация на местните енергетици, като подготви устав на организацията и възнамерява да я регистрира като НПО по ЗЮЛНЦ с цел разширяване ролята на гражданското общество в енергийния сектор. Общинският енергиен мениджър Иван Иванов е водеща фигура, чиято цел е пропагандиране на енергийната ефективност и провеждането на политиката на общината за енергоспестяване и постигане на икономически и екологични ползи.

Партньори на ЗУЕ са „ЕнЕфект“ ООД, „Ескона консулт“ ООД, Общински център за трансгранично сътрудничество, Младежки клуб „Екология“ към Общински център за работа с деца, Младежки еко клуб „Нова генерация“, Център за младежки инициативи, „Енемона“ АД, „Уинпауър-България“ ЕООД, „Кей елემънт - България“ ООД, общински училища и др. Естеството на партньорството се състои в: набиране на база данни за енергопотреблението в софтуерна система, информационни дейности, енергийни обследвания, сертифициране на сгради, предпроектни проучвания и консултантски услуги, извършване на разяснения за енергийни обследвания, предоставяне на зали и база за срещи с фирми, младежи и ръководители на учебни заведения на територията на община Лом и други дейности.

Община Лом, като член на ЕкоЕнергия и пилотна община по проекта МОДЕЛ, получи изключителна възможност да представи пред местната общественост своята ангажираност към целите на ЕС в областта на устойчивото развитие на енергията. Във връзка с изпълнението на проекта МОДЕЛ община Лом реши да поеме всички последващи задължения и отговорности. С Решение № 55 от 18.02.2008 г. ОбС Лом подкрепи кмета Пенка Пенкова за присъединяване към проекта. По време на Дните на интелигентната енергия на 22.10.2008 г. ОбС възложи на кмета да подпише Споразумението на кметовете за Устойчива енергия за Европа и официално да присъедини община Лом като първата община от България към инициативата, като поеме ангажименти за намаляване на емисиите на CO₂ чрез повишаване на енергийната ефективност и използване на ВЕИ. Освен това община Лом стана партньор по Програма „Зелена светлина“, която е инициатива на ЕК за икономически рентабилно намаляване на емисиите на CO₂ чрез прилагане на мерки за енергийна ефективност в системите за осветление.

Община Лом участваше в проекта РУСЕ, чиито основни цели бяха да се повишат знанията на общините и съответните организации в новите страни членки относно съществуващия опит, свързан със СФ и да съдейства за интегрирането на енергийните теми от гледна точка на енергийното търсене и насърчаването на възобновяемата енергия. Община Лом присъства на интернет страницата на проекта с две успешни практики – за повишаване на енергийната ефективност в сградата на СОУ „Константин Фотинов“ и въвеждане на евергоспестяващо улично осветление на гр. Лом.

От 21 до 25 октомври 2008 г. в гр. Лом се проведеха първите Общински дни на интелигентната енергия, които бяха наситени със събития. Седмицата стартира с Бизнес закуска за местни стопански субекти с представители на Енемона, Уинд пауър - България и ЧЕЗ България, и други фирми. Беше обсъдена темата за инвестициите в енергийния сектор и в този контекст бе представен опитът и намеренията на "Енемона" АД и "Уинд Пауър - България" ЕООД, приложими във ВЕИ сектор – вятърна, соларна и био енергия. По време на дискусиата бяха обсъдени програмите на ЕС за финансиране на проекти с използване на ВЕИ и достъпът на български компании до съответните фондове. Представени бяха успешни ПЧП в общините Монтана, Смолян и Вълчедръм и нови проекти на община Лом. В театралния салон на ОУ "Никола Първанов" - първият участник в Кампания "Дисплей", беше представена провежданата политика по устойчиво развитие, добри европейски практики в областта на опазването на околната среда, енергийния и екологичен мениджмънт, повишаването на енергийната ефективност, използването на ВЕИ и биогорива. Бяха представени възможности за кандидатстване по ОП на ЕС от страна на общините - като органи на местната власт, в приоритети и мерки, касаещи енергийната ефективност в публичния и обществен сектор. По инициатива на младите природолюбители от Младежки

клуб "Екология" бе проведена акция по загасване на осветлението в общинските сгради и домакинствата и уличното осветление в централната градска част за 10 мин. Подготовката и обсъждането на проект за устав на организация, в която ще членуват специалисти от местни фирми, пряко ангажирани с енергопотреблението в района, беше първата стъпка по създаването на Асоциация на местните енергетици. Открита бе пътуваща изложба "Места, които ни показват пътя", предоставена от ЕнЕфект. Населението на общината бе запознато с опита на развитите европейски държави. Проведен бе семинар за директори на учебни заведения за запознаване с необходимостта и правилата за сертифициране на сгради и възможни източници за финансиране. Проведена беше открита сесия на ОбС с присъствието на представители на Детски и младежки парламент. Представени бяха проекта МОДЕЛ и приоритетите и целите на Общинската енергийна програма и бяха взети решения за официално присъединяване на община Лом към Споразумението на кметовете и за разработване на Общинска енергийна програма.

Въвличането на младежите в проблемите на интелигентното използване на енергията и алтернативни източници на енергия е сред приоритетите на ЗУЕ. На видео стена пред читалището бе прожектиран филма "Биоенергията в действие", което води до повишаване на информираността по темата сред населението. Прожектиран бе и филмът на Ал Гор "Неудобната истина" и беше проведено обсъждане с младежка аудитория и граждани. Учениците от "Еко клуб" към СОУЧЕМИ "Димитър Маринов" посетиха най-близкия производител на енергия от ВЕИ - слънчеви батерии, разположени в МБАЛ "Св. Николай Чудотворец". Проведена беше среща на Детски младежки парламент с екоklubовете от Лом и бяха направени презентации за запознаване с технологиите за повишаване на енергийната ефективност и за производство на енергия от ВЕИ - вятър и биомаса.

Иновативен подход беше използван за запознаване на най-малките с проблемите на пестенето на енергията и опазването на околната среда. На проведения открит урок в ЦДГ № 2 "Червената шапчица" децата демонстрираха своите познания по темата. Прожектирани бяха анимационни филмчета по проблемите за опазване на климата и пестенето на енергия и бе проведен разговор с децата. Други атрактивни методи са интерактивни игри и дейности, които бяха използвани при раздаването на информационни листовки и брошури на гражданите от деца с ролери и велосипеди, състезания по енергийни теми на населението по ул. "Дунавска", площад "Свобода" и обществени заведения в тях.

Община Лом спечели първо място в конкурса по проекта МОДЕЛ в категорията „Най-добри Общински дни на интелигентната енергия” в съревнование с още 21 кандидатури. Специалният приз беше връчен на кмета на общината Пенка Пенкова на 9 февруари 2009 г. на специална церемония в Брюксел, която беше част от Европейската седмица за устойчива енергия. В началото на юни енергийният мениджър, заедно с още един специалист от общината, участва учебно пътуване във Великобритания, което беше част от наградата.

На 10 февруари 2009 г. в сградата на Европейския парламент се проведе първата церемония на Споразумението на кметовете, в което участва и кметът на община Лом.

Формирането на административен капацитет и обучението е важна цел на ЗУЕ. През последните години общински специалисти периодично са били обучавани от лектори и специалисти от ЕкоЕнергия и ЕнЕфект. Подготовката на специалистите е необходима във връзка с практически мерки и текущи задачи, свързани с енергийната ефективност в общинските обекти.

През 2005 г. беше разработена дългосрочна Общинска програма за енергийна ефективност за периода 2005-2010 г. ОбС на общината одобри ОПЕЕ през 2006 г. Бяха разработени финансов план и организация за изпълнение, наблюдение и контрол за период от пет години, в който общината предвижда да санира 9 общински сгради – 4 училища, 4 детски градини и общинската болница МБАЛ „Св. Николай Чудотворец”. Освен това са предвидени поддръжка на информационната система и анализ на енергопотреблението в обектите, институционализиране и изграждане на местен капацитет, детайлни енергийни обследвания на 7 сгради с РЗП над 1000 м² и разработване на бизнес планове за финансиране. Общата стойност на изредените дейности по програмата е 1 140 500 лв.

Задължение на ЗУЕ през периода 2008-2009 г. е да актуализира ОЕП, като обнови данните за консумираната енергия през новия планов период 2008-2013 г., да подготвя енергийно ефективните ВЕИ проектите на общината, както и да подготвя отчетите за изпълнените проекти и спестеното количество енергия и да изпълнява задълженията на общината по Споразумението на кметовете. Община Лом ще разработи и приеме на сесия на ОбС до септември 2009 г. окончателен вариант на ОЕП.

Във все по-голяма степен общината навлиза в четирите си основни функции - консуматор, производител и доставчик, инвеститор и регулатор и мотиватор. Балансираното осъществяване на тези функции изисква добро познаване на потенциала на общината във всяка от тези четири области.

Важен елемент е разработването на програма за привличане на външна техническа помощ за осъществяване на дейностите по управлението на проекти за енергийна ефективност. В приетите капитални вложения от местния и републикански бюджет през 2009 г. са планирани 703 220 лв., от които за проектиране 56 200 лв., а за енергоспестяващи мерки – 647 020 лв. От планираните 2 238 305 лв. капиталови средства 79 550 лв. са предвидени за енергийни обследвания на 3 общински сгради. Специализираните фирми за енергийни обследвания се избират на конкурсен принцип от обявения списък на АЕЕ. Съвместната ни работа с фирма „Ескона консулт“ ООД е положителна при определяне на приоритетите и сроковете за енергийни обследвания на общинската собственост.

Община Лом е събрала информация за основните характеристики на общинските обекти и за енергопотреблението. Данните са въведени в програмния продукт на ЕкоЕнергия за следене на енергопотреблението в общинските обекти. По време на изпълнението на програмата базата данни ще бъде редовно поддържана, за да може да се прави сравнение за енергопотреблението след прилагане на енергоефективни мерки.

При разработването и изпълнението на ОЕП е избран подходът “Комплексна намеса в ограничен брой обекти” като подходящ за групи обекти с еднакво предназначение, поради извършване на детайлни енергийни обследвания на сградите, подлежащи на задължително сертифициране според ЗЕЕ и разработване на бизнес планове за финансиране на програмата. Така са определени 9 обекта, които ще бъдат сертифицирани.

Независимо от планираните дейности община Лом подписа Харта за включване на местната власт в кампанията „Дисплей - Европейските общински сгради и промените на климата” иницирана от европейската мрежа Енержи-Сите. Така общината ще предостави на вниманието на гражданите информация за енергийните характеристики на общинските сгради, емисиите на CO₂, свързани с енергопотреблението в тях, както и потреблението на вода. Изготвянето и отпечатването на плакат за енергийните характеристики на всяка сграда ще бъде най-добрата агитация за енергийноефективно поведение на институции и граждани напред.

Във връзка с дългосрочното развитие на енергийната ефективност е разработена Комуникационна стратегия на община Лом. Тя е комплекс от дейности, разработен по модулната система, които са насочени към гражданите с цел да се разяснят ползите и предизвикателствата на енергийноефективните мероприятия в ежедневието. Тя ще предоставя актуална информация по въпроси, свързани с ВЕИ, икономии на горива, електрическа енергия, вода и CO₂ в местен, регионален и международен аспект.

Стратегията предвижда обхващане на 3 етапа на 26 сгради (административни, училища и детски градини, културни и спортни учреждения, здравни заведения) общинска собственост, подлежащи на сертифициране по ЗЕЕ. Всяка една сграда ще бъде онагледена и по понятен начин представено на гражданите състоянието ѝ спрямо основните енергоносители. С плакати и етикети, различен формат, резултатите от кампания Дисплей ще насочат управляващия орган на местната власт - Общинският съвет на Лом да степенува разходите от общинския бюджет по обекти, свързани с най-належащите енергоефективни мероприятия.

Гражданството ще получава информация по алтернативни начини – с излъчване на специални материали на видеостена в центъра на града, чрез брошури, диглани и значки на мобилен ученически парад (с ролери и велосипеди) по главната улица „Дунавска”. Не по-малко застъпени ще бъдат новите технологии и интернет – електронни портали: “Часът на Слънцето” и Форум „Биоенергия”, Детски кът, интернет страници на община Лом, Център за трансгранично сътрудничество и бъдещата Общинска асоциация на енергетиците в Лом.

Друг модул е използването на публично-частно партньорство между фирми и консорциуми и община Лом, които са в ход и са предстоящи за подписване като документи и реализация. „Енемона” АД се специализира в енергийния мениджмънт в образователната сфера (училища и детски градини), „Уинпауър-България” ЕООД – реализация на вятърен парк и „Кей дивелпмънт – България” ООД – реализация на соларна станция за 10 млн. лв. и разкриване на цех за производство на фотоволтаици и високотехнологичен парк в частна индустриална зона.

Само през 2008 г. община Лом осъществи широка информационна кампания: отпечата и раздаде 2000 бр. диглани с енергийни съвети, пуснати са 24 бр. прес съобщения за ОДИЕ – в 2 агенции, 6 вестника (2 национални, 2 регионални и 2 местни), в 2 телевизии, 2 презентации, 1 транспарант, изпратени бяха 76 бр. покана за участие в ОДИЕ и 50 диглани. Програмата на дните бе поставена на 3 места в града, в медиите има 6 излъчвания и публикации, обхванати са 4500 домакинства чрез 24-часовите излъчвания на Кабелна телевизия „Глобо”.

Приемането на България като пълноправна страна-членка в Европейския съюз от началото на 2007 г. и произтичащите от този факт ангажименти и нови отговорности, предопределя качествено новото поведение на общините, обусловено от промяна в начините на реализиране на политиките по отношение на регионалното развитие, опазването на околната среда, икономическото развитие и не на последно място – разумното използване на енергията и рационално управление на енергийните ресурси. Община град Добрич има изграден опит и капацитет в областта на общинското енергийно планиране и въпросите за управление на енергията. Общината успешно изпълни Програмата за енергийна ефективност за периода 2001–2006 г., вследствие на което е постигната пълна възвръщаемост на вложените инвестиции за промяна на използваното досега течно гориво с алтернативно от природен газ и подмяната на осветителните тела от уличното осветление с нови енергоспестяващи. С всички гореописани дейности община Добрич се стреми да бъде модел на устойчиво развиваща се европейска община с ниско потребление на енергия, намалени емисии на CO₂ и добре опазена природна среда.

В съответствие с общинските, национални и европейски политики, през 2007 г. започнахме дейности по изготвянето на средносрочна Общинска енергийна програма (ОЕП) за периода 2008–2013 г. Нейната главна цел е тя да се превърне в инструмент за реализиране на общинската политика в областта на енергийната ефективност и използването на ВЕИ. Приоритетите, целите и конкретните мерки в програмата са изведени на база анализа на енергопотреблението, извършената обобщена оценка на изходното състояние и потенциала за енергийна ефективност. Те съответстват изцяло на приоритетите, заложиени в Общинския план за развитие 2007–2013 г. През април 2008 г. ОЕП беше приета от ОбСъвет.

В общината не е сформирано специализирано Звено за управление на енергията с конкретни ангажименти по обслужване на програмата и общинската политика в тази сфера. Функцията на енергиен мениджър се изпълнява и съвместява от Главния експерт Електрификация. Изпълнението на дейностите в областта на енергийната ефективност се следи заедно и поотделно от още двама главни експерти в същата дирекция – по Газификация и ОВК и Програми. Обособеното на този принцип алтернативно Звено за управление на енергия работи усилено по въпросите и проблемите на енергийната ефективност във всички общински обекти, като същевременно наблюдава и успешно управлява планираните дейности в ОЕП. През 2008 г. общинските експерти преминаха обучение по Общинско енергийно планиране. Ръководството на общинската администрация подкрепя ЗУЕ и приема предизвикателства, инициирани от него чрез обсъждане и включване на общината в пилотни и демонстрационни проекти, водещи до реализиране на конкретни мерки по енергийна ефективност, които имат не само икономически ефект, а също така и широко влияние върху общественото съзнание.

В община град Добрич е изградена схема, позволяваща съгласуваност и хоризонтални връзки между отделните сектори и главни експерти от различни дирекции за осигуряването на информация за енергопотреблението в общинските обекти. Към настоящия момент изцяло е актуализирана базата данни на енергийната информационна система за всички общински обекти. Актуалната информация за динамиката на енергопотреблението се обработва и анализира със съответните технико-икономически изводи. Изградената база с ретроспективни и текущи данни позволява да се конфигурират и управляват базовите характеристики на енергопотреблението. Тя се явява и важно условие при прилагането на методите и подходите за мониторинг и верификация на икономиите, при определянето на реда и начина за определяне на най-добрите налични техники и др. Възможността на системата за генериране на специализирани и детайлни справки, съдейства за изпълнение на изискванията на АЕЕ, в съответствие с произтичащите от ЗЕЕ задължения на общините.

ОЕП е разработена в съответствие с принципите на приемственост, допълняемост, балансираност и партньорство. След извършен технико-икономически анализ се установи, че са постигнати международните норми за икономия във финансово изражение от 10-30% при възвръщаемост на инвестициите за период от 3-5 г. Конкретните цифрови изражения, заложиени за периода 2008 г., са икономия на природен газ от 70 000 - 80 000 m³, икономия на електроенергия 2 835 MWh и намалени вредни емисии с около 400 t.

В началото на 2009 г., паралелно с отчета на бюджета за 2008 г. и съставянето на бюджет 2009 г., се проведеха и публични обсъждания на изпълнението на Програмата за капиталовите разходи за 2009 г. с граждани в различни квартали на град Добрич. Използва се и партньорството на средствата за масова информация за огласяване на резултатите от изпълнението на мерки за енергийна ефективност.

Традиционният подход за осигуряване на ресурс от бюджета на общината е планирането на конкретни обекти в годишните Програми за капиталовите разходи. През 2008 г. бяха планирани и усвоени средства за дейности по газификация на общински обекти, за изграждане на ново и поддръжка на съществуващо улично осветление. Размерът на средствата, предвидени за обезпечаване на дейности от ОЕП през 2008 г. са 7,8% от общите капиталови разходи. Разпределението на ресурсите е, както следва:

- 200 хил. лв. за дейности по газификация на обектите: ДДЛРГ „Дъга“, сутерен към Драматичен театър „Йордан Йовков“, огледална зала към ДТ „Йордан Йовков“, газифициране на кухненските блокове в четири детски градини и една ясла, подмяна на котел в детска градина и монтиране на соларна инсталация в детска градина; подобряване на системата за БГВ чрез монтаж на газов бойлер „Турбо“-вариант с помпени групи в Детска млечна кухня. В резултат на това е постигнато намаляване на вредните емисии и подобряване на комфорта на обитаване;
- 265 хил. лв. за основен ремонт и изграждане на ново улично осветление, както и за аварийно възстановяване на съществуващата система за УО.

Като резултат от приложените мерки за подобряване на параметрите на тези обекти е постигната икономия от 10 500 m³ природен газ и 253,2 MWh електроенергия за година, както и намаляване на вредните емисии с почти 30 t/годишно.

Към настоящия момент са изготвени общо 7 енергийни одита на общински обекти, съгласно ЗЕЕ. Енергийното обследване е извършено на база експертна оценка. През тази година са предвидени за енергийно обследване и последващо изпълнение на предписаните мерки 7 общински обекта (5 училища и 2 детски градини).

Изборът на специализирана фирма за извършване на енергийни обследвания се извършва съгласно разпоредбите на ЗОП и НВМОП, а като допълнително изискване от страна на общината е да имат натрупан опит в енергийните обследвания.

На 22 април 2008 г. в общината беше открито първото пилотно бюро за комплексни информационни услуги по енергийна ефективност в рамките на проекта на ГЕФ/ПРООН „Изграждане на знания и умения за повишаване на енергийната ефективност в частни и обществени сгради“. След медийното оповестяване и популяризиране на дейността на бюрото вече една година се предоставя информация на населението по въпроси от сферата на енергийната ефективност.

Паралелно с това събитие в сградата на общината беше показана изложбата „Имаджин“, която заостри интереса по темата не само сред посетителите, а и на общинските съветници и служителите на администрацията. С мотото си „Места, които ни показват пътя“, изложбата приканва градовете, селата и регионите да си ПРЕДСТАВЯТ своето енергийно бъдеще.

През изминалата година проектът за енергоефективна реконструкция на мрежата за улично осветление на град Добрич беше отчетен като успешна практика по програмата „Зелена светлина“ към Европейската комисия.

Община град Добрич е една от седемте пилотни общини по проекта „Управление на енергията в общините – МОДЕЛ“. Първите ОДИЕ се проведеха в периода 27-31 октомври 2008 г. Те бяха широко отразени в местните медии. В организирани инициативи с основна цел ефикасното използване на енергията се включиха детски градини, училища, институции и домакинства. В интернет страницата на общината беше публикувана анкета на тема „Знаете ли как да използвате интелигентно енергията във Вашето ежедневие“. Всички посетители имаха възможност да представят своята информираност по темата, за да се установят нагласите на добричката общественост. В отделна подсекция са поместени практически съвети за пестене на енергия в бита. През цялата седмица в общинските училища беше прожектиран филмът на Ал Гор „Неудобната истина“. В учебните заведения бяха обявени конкурси за рисунка на тема „Да спасим планетата“ и есе на тема „Бъдещето на планетата е в наши ръце“. Най-добрите творби бяха подредени във фойето на общината.

През тази година предстои финализирането на проекта „MUSEC – Мултиплициране на устойчивите енергийни общности“, финансиран от програмата „Интелигентна енергия за Европа“, в който партньори от българска страна са община град Добрич и Агенция за управление на енергия – Добрич. Основната цел на проекта е разработване и прилагане на стратегия на устойчиви енергийни общности в пет страни, интегрирайки най-добрите практики от местните енергийни политики, финансови механизми, достижения и програми за разпространение и комуникации на информацията.

През 2007 г. успешно беше реализирано цялостното реновиране и газификация на социална сграда, собственост на Общинското дружество „Жилфонд-инвест“ ЕООД, като общината беше гарант при финансирането на дейностите от Фонда за енергийна ефективност. Освен, че беше значително подобрен комфорта на обитаване в сградата, тя служи и като демонстрационен еталон за изцяло обновена жилищна сграда на територията на града.

Продължава разяснителната кампания по поредния етап от проекта на МРРБ и ПРООН „Демонстрационно обновяване на многофамилни жилищни сгради“. Проектът представлява типично публично-частно партньорство, в което ключова роля имат собствениците на жилища в многофамилните сгради, които трябва да се организират в доброволни сдружения за целите на обновяването и да осигурят необходимите средства за съфинансирането.

Община град Добрич е една от петте български общини, официално присъединили се към Споразумението на кметовете. Официалното поемане на ангажиментите по Споразумението за на парниковия ефект и увеличаване използването на ВЕИ потвърждава провежданата от общината целенасочена политика в областта на енергийната ефективност.

Последното предизвикателство пред общината е предложението за изготвяне на въглероден отпечатък - общото отделяно количество емисии парникови газове в резултат на преки и непреки действия на човек, организация или производствен процес. Възможността за свой въглероден калкулатор и община, първа оценила общото отделяно количество емисии парникови газове, ще докаже усилената работа по въпросите на интелигентното използване на енергията.

Община Смолян е пилотна община по проектите "Изграждане на знания и умения за повишаване на енергийната ефективност в частни и обществени сгради" и "Управление на енергията в общините - МОДЕЛ". Общинската енергийна програма на община Смолян беше приета през април 2008 г. и е в процес на изпълнение. През 2008 г. община Смолян се класира на първо място в конкурса на ЕкоЕнергия

Община Смолян е член на ЕкоЕнергия от 2005 г. От същата година в общината има назначен отговорник по енергийна ефективност.

В община Смолян все още няма създадено Звено за управление на енергията, но за всички отговорни въпроси се назначава комисия, съставена от специалисти, която взема експертни решения.

Ангажиментите на „Енергийния мениджър“ са следните:

- Организира, ръководи и контролира провеждането на дейностите за реализация на мерките за енергийна ефективност на територията на общината.
- Координира дейността си с Агенцията по енергийна ефективност.
- Координира дейността си с Общинската мрежа за енергийна ефективност ЕкоЕнергия и Центъра за енергийна ефективност ЕнЕфект.
- Участва в разработването на енергийната политика на общината.
- Участва в комисии, свързани с дейностите по енергийна ефективност в общината.
- Изготвя или участва в изготвянето на програми, стратегии и други материали, свързани с енергийната ефективност.
- Разработва или участва в разработването на проекти по енергийна ефективност, свързани с финансиране от международни и други организации.
- Съставя документация за участие в проекти и процедури с външно финансиране.
- Води регистър с информация за състоянието и разходите за горива на всички сгради общинска собственост.
- Участва в разработването на бюджетната програма.
- Участва в подготовката на тръжни документи и договори, свързани с дейности по енергийна ефективност.
- Изпълнява спешно възникнали задачи, възложени от ръководството.
- Координира дейностите по улично осветление с фирми, МИЕ, електроразпределителното дружество и др., проучва и решава жалби, сигнали, докладни записки.
- Участва в комисии по неотложни ремонтно-възстановителни работи, бедствия, аварии и катастрофи.
- Участие в семинари, работни срещи, курсове и специализации.
- Иницира изготвянето на кандидатури за финансиране на проекти по Оперативните програми, мониторинг на общински програми и стратегии по енергийна ефективност и ВЕИ.
- Предлага подходящи решения на въпроси и проблеми, свързани с енергийната ефективност, екологията и рационалното използване на природните ресурси, иницира участието на общината в пилотни проекти по линия на енергийната ефективност, предложени от ЕкоЕнергия и/или ЕнЕфект и министерства.
- Спазва изискуемите норми и качество на работа, изпълнява всички задължения и изисквания, произтичащи от внедрената Интегрирана система за управление ISO 9001:2000 и ISO 14000:2004.

Община Смолян е една от петте пилотни общини, в която се тества методиката за ОЕП. В резултат на това и с професионалното съдействие на ЕнЕфект и ЕкоЕнергия община Смолян има Общинска енергийна програма за периода 2008 – 2013 г. и Общинска програма за устойчиво използване на възобновяеми енергийни източници за периода 2008 – 2013 г., приети с решения на Общински съвет – Смолян.

В програмите са обособени подробно разработени раздели за сроковете на реализация /линеен график/ и финансовото осигуряване на предвидените проекти и дейности.

При организацията на изпълнение на програмата се съблюдават следните основни принципи:

- съблюдаване на изискванията и процедурите със сертифицирането на общината по ISO 9001 и ISO 14001;

- укрепване на дейността на Общинското бюро по енергийна ефективност;
- координация, обмен на информация и ангажираност на всички дирекции в общината.

В общинския бюджет за 2009 г. не са предвидени конкретни средства за енергийни обследвания, тъй като същите са заложили в бюджетите по оперативните програми и не могат, към момента, да бъдат отделени от общата сума.

В обследваните сгради на територията на града, по-специално 5 училища и 3 детски градини, се обучават повече от 50% от подрастващите от общината. От изчисленията на основание база-данни се доказва, че тези сгради са с най-висок разход на енергия на квадратен метър.

За избор на изпълнител за извършване на детайлно обследване за енергийна ефективност е проведена процедура по прилагане на чл. 2 от НВМОП - с не по-малко от три оферти, съдържащи финансово предложение.

Лицензираната фирма, извършила енергийните обследвания, изпълни възложените работи с високо качество, при много добра организация на работа и стриктно спазване на срокове и нормативи; има много добри технически възможности и разполага с опитен и висококвалифициран ръководен и изпълнителски персонал за извършване на подобен вид работи.

Към днешна дата се извършва енергийно обследване на ОДЗ № 5, финансирано от Агенцията по енергийна ефективност.

Енергоспестяващи мерки, предвидени за въвеждане в сградите:

- подмяна на дървена и метална дограма (прозорци и врати) с PVC и алуминиева такава;
- монтаж на външна топлоизолация по фасади;
- монтаж на топлоизолация на покривите;
- монтаж на хидроизолация на покривите;
- подмяна на водосточни тръби;
- монтаж на топлоизолация по тавани и еркери;
- ремонт на отоплителните системи;
- подмяна на котли.

Липсата на работни места в селата увеличава миграцията на населението от по-малките населени места към града. По тази причина все повече намаляват децата в селските училища и детски градини. Във връзка с това не се предвиждат енергийни обследвания, а се предприемат основни и частични ремонти в тези заведения, а именно: ремонт и подмяна на ВиК инсталации, подмяна на котли и ремонти на ОВ инсталации, ремонти на покриви.

От 2003 г. в община Смолян е създадена и се поддържа база данни за енергопотреблението в общинските сгради, която се използва както за наблюдение и контрол на разходите, така и за мониторинг на въвежданите енергоспестяващи мерки.

В местните медии (публикации, интервюта, пресконференции) и в сайта на общината редовно се публикуват материали за извършваните енергоефективни дейности, информация за разумното и интелигентно потребление на енергията. Провеждат се обучителни и информационни мероприятия сред подрастващото поколение – ученици и деца в детски градини, под формата на игри, викторини и филми (напр. „Общинските дни на интелигентната енергия“ по проекта МОДЕЛ).

При реализация на проектите и дейностите в община Смолян се постига:

- оценка на съществуващите възможности за икономии с помощта на енергийните показатели;
- повишаване на общественото съзнание по отношение на енергийната ефективност;
- идентифициране на конкретни мерки за енергийно спестяване;
- намаляване отделянето на вредни газове емисии в атмосферата;
- подобряване комфорта на живот.

НАКРАТКО

Темата на международния икономически форум „Струма“, който събра около 300 представители на бизнеса, неправителствените организации и държавните институции от страната и Благоевград в зала „Аудиториум“ на Американския университет в България на 21 и 22 май беше „Стимулиране на местните власти и бизнеса в условията на глобална рецесия“. Присъстваха и представители на регионалните и местни власти от Гърция, Македония и Сърбия. Събитието, инициатива на сдружение „Български икономически форум“, е насочено към представяне на стопанското развитие на Югозападния район за планиране и икономическите му връзки със съседни региони. Акцент на дискусиите тази година бяха преди всичко предизвикателствата пред регионалното развитие в условията на глобална рецесия и стимулирането на местната власт и бизнеса. Възможностите за повишаване на енергийната ефективност бяха представени на панел „Енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници“, с модератор Павел Манчев, заместник-директор на Центъра за енергийна ефективност ЕНЕфект. В рамките на дискусиите, заместник-изпълнителният директор на Агенцията по енергийна ефективност Добрин Орешков прогнозира, че конвенционалните енергийни източници ще се изчерпят твърде скоро и затова в държавната политика трябва спешно да бъдат предвидени реални алтернативи. В допълнение, според представените от Орешков статистически данни, 70% от крайното потребление на енергия в транспорта, 97% от горивата в транспорта, 17% от потреблението в индустрията и 56% от потреблението в селското стопанство е от нефтопродукти. Положително беше оценена тенденцията за спад на цената на газа и повишаването на цената на петрола, която според Орешков създава допълнителни възможности за намаляване на употребата на петролни продукти. Костадинка Тодорова, директор на дирекция „Енергийна ефективност и опазване на околната среда“ към МИЕ, също защити тезата, че пестенето на изкопаеми горива и търсенето на нови енергийни източници трябва да залегнат в новата държавна политика в областта на енергийната ефектив-

ност. Тя представи Третия либерализационен пакет на ЕС, в който са залегнали целите за намаляване с 20% на емисиите от парникови газове, с 20% на потреблението на енергия, както и за повишаване с 20% на дела на използваните ВЕИ в обществената енергийна система и с 10% на дела на използваните биогорива в цялостното потребление на бензин и дизелови горива за транспорт.

Друг сериозен проблем, който очерта Тодорова, се наблюдава при битовите потребители и особено при многофамилната етажна собственост: липсата на правила за единна собственост в огромна степен затруднява прилагането на препоръчителните мерки за саниране на сградите, подмяна на амортизираните топлопреносни мрежи и т.н.

Кметът на община Гоце Делчев Владимир Москов представи няколко интересни проекта в областта на енергийната ефективност, които предстои да бъдат реализирани на регионално ниво. Те включват проект за изграждане на вятърен парк в Пирин; проект за саниране, цялостен ремонт, изграждане на рамки за достъп на хора с увреждания и подмяна на топлопреносната мрежа на четири общински училища и една детска градина на стойност 6 млн. лв., осигурени по ОП „Регионално развитие“; проект за саниране, цялостен ремонт и изолация на четири читалища на стойност 5,5 млн. лв. Друг интересен проект предстои да бъде осъществен в сферата на здравеопазването - за реконструкция и саниране на три корпуса от многопрофилната болница в града. Във фаза на планиране е и проект за газификация на града - първо чрез изграждане на метан станции, а впоследствие с конструирането на газопровод, който ще обхваща общините Симитли, Банско и Гоце Делчев.

Български икономически форум
www.biforum.org
БНР, www.bnr.bg

На 19 май в Хотел „Хилтън“ на среща с партньори и медии Ксела България отбеляза петнадесетата годишнина на газобетонните блокчета YTONG в България. На събитието беше представен новият продукт на компанията YTONG A+ и бяха връчени наградите от конкурса за млади скулптори „15 години YTONG гради

бъдеще“, проведен съвместно с Нов български университет.

Специално за годишнината в София пристигна г-н Гиозо Видор, изпълнителен директор на Xella Baustoffe за Югоизточна Европа, който сподели: „Тези петнадесет години бяха много динамични за нас. Днес ние не само отбелязваме успехите от близкото минало, но гледаме с увереност напред, а най-добротото доказателство за това е премиерата на YTONG A+“.

YTONG от Ксела България

YTONG се произвежда от екологично чисти суровини, практически неизчерпаеми в природата – пясък, варовик, гипс и вода. Производствената технология е ориентирана към снижаване на енергоемкостта и допринася за запазване на екологичния баланс на планетата. YTONG е подходящ за жилищни, административни, индустриални и селскостопански сгради. Материалът е в основата на крупни обекти като Централна автогара София, Терминал 2 на Аерогара София, Болница „Токуда“ и новото посолство на САЩ в София.

YTONG A+

В отговор на нарастващата роля на енергийната ефективност Ксела разработи новия олекотен газобетон YTONG A+, който се отличава с уникален коефициент за топлопреминаване на готовата стена. YTONG A+ е предназначен за външни еднослойни стени на жилищни сгради без необходимост от допълнителна изолация. Неговите качества го превръщат в ново поколение строителен материал, осигуряващ отлична топлоизолация и дишаща стена, добра огнезащита и екологичност на дома, завидна якост и земетръсна устойчивост, както и много лесна обработваемост. С новия YTONG A+ се постигат 20% по-ниски енергийни загуби през стените в сравнение с изискванията на нормите.

Първото производство на YTONG в България започва през 1994 г. Ксела България ЕООД единственият производител на продукта у нас. За изминалите 15 години във фабриките на Ксела в София и Добрич са произведени общо 3 800 хил. м³. YTONG. Инвестициите за периода възлизат на 40 млн. лв., а ръстът на производството - от 170 до 620 хил. м³.

Xella International GmbH е една от най-големите компании за строителни материали на немския и

европейския пазар със седалище в Дуселдорф, Германия. За нея работят около 7 900 работници и служители в над 30 страни. Освен фабриките в Европа, Xella разполага с големи производствени мощности за YTONG в Мексико, Чили, Русия, САЩ и Китай.

До 9 млрд. евро ще стигнат инвестициите в енергийна ефективност по проекти на публично-частното партньорство. Това каза вицепремиерът и министър на външните работи Ивайло Калфин при откриването на конференция на тема "Възобновяема енергия и енергийна ефективност: Път към по-добро бъдеще", организирана от Американската търговска камара. Според него, вече се работи по различни проекти на ПЧП в тази област.

През 2010 г. инвестициите във ВЕИ ще са поне 500 млн. евро, каза още вицепремиерът, цитирайки прогнозите на Българската агенция за инвестиции. В условията на икономическа криза инвестициите и работата, свързани с новите източници на енергия, стават още по-важни и стратегически, още повече, че те намаляват зависимостта от внос на енергийни източници и увеличават сигурността на доставките. Ключов приоритет за България е да увеличи дела на ВЕИ в общия годишен енергиен баланс до 16% до 2020 г. Себестойността на производството на такава енергия ще намалее значително до 2030 г.

Посланикът на САЩ в България Нанси Макълдауни в приветствието си към форума подчерта, че американските компании могат да предложат ноу-хау и опит на българските си колеги. На брифинг по-късно тя изтъкна още, че енергийната сигурност е основа за здравословното развитие на обществото, на икономиката и в този смисъл няма разлика между енергийна и национална сигурност. Според нея, всички енергийни източници трябва да се развиват едновременно.

„Кристално ясно е, че ключът към енергийната ефективност, към намаляването на емисиите от парникови газове, към стимулирането на икономиката – на българската и на американската икономика – във времена на глобална финансова несигурност, е по-нататъшното развитие и

използване на възобновяеми и алтернативни енергийни технологии”, обобща Макълдауни.

Американската търговска камара в България от своя страна обърна особено внимание в презентацията си върху повишения интерес на малките и средни предприятия в САЩ към българската икономика.

„Това, което България трябва да направи, е, когато се обръща към чуждестранните инвеститори, да не изглежда средата тук атрактивна само за големия бизнес, за големите марки, а трябва да изглежда атрактивна за малкия и среден бизнес”, заяви изпълнителният директор на камарата Валентин Георгиев.

В подобна посока бе и обобщението на макрониво, направено от главния изпълнителен директор на Пощенска банка Антъни Хасиотис. Един трилион евро ще бъдат похарчени в ЕС за ВЕИ в периода 2010-2020 г. според оценките на банка EFG, каза Хасиотис, който е и президент на Американската търговска камара в България. И би било много добре, ако част от тези пари дойдат в България, подчерта той. Според него американските фирми, които имат завидно ноу-хау в тази област, имат интерес да дойдат в България и да инвестират. И те ще дойдат с парите на обслужващите ги банки, които са готови да ги следват навсякъде по света. Гигантът Citibank има представителство в България, във ВЕИ инвестира УниКредит, EFG също има интереси в този сектор, допълни той.

Във форума взеха участие представители на енергийни дружества от САЩ като AES, Dupon, IES, на Алианса за енергийна ефективност, на български енергийни компании, както и на банки и консултантски фирми.

Insurance.bg, Dariknews.bg, AmCham.bg

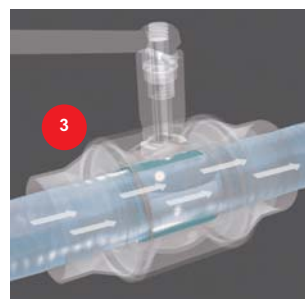
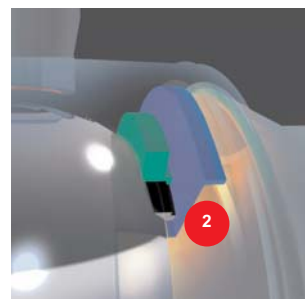
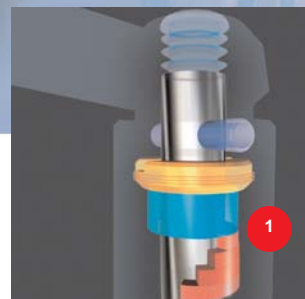
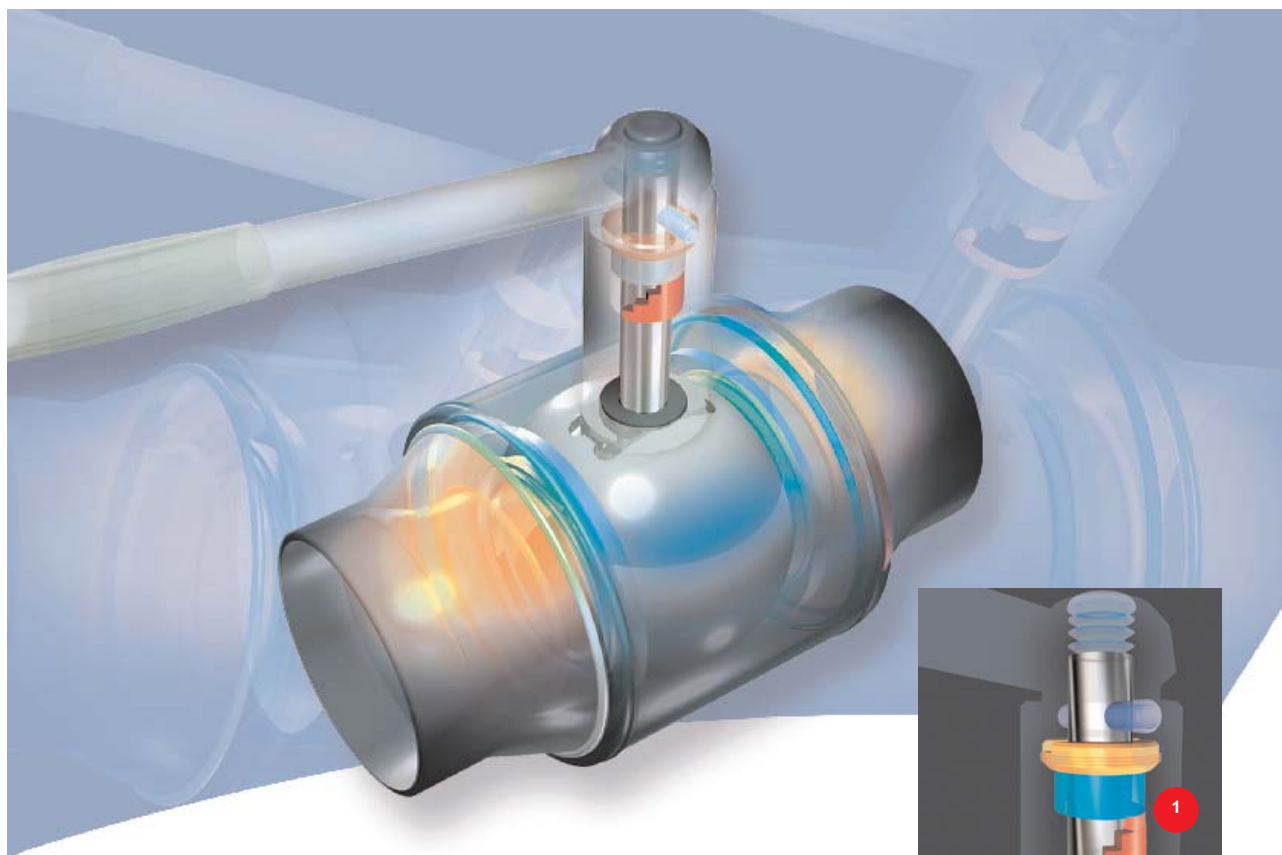
На 27 май зам.- министър-председателят по управление на европейските фондове Меглена Плучиева подписа Меморандум за разбирателство с ЕИБ по Съвместната европейска инициатива за устойчиви инвестиции в градските райони (JESSICA). От страна на банката документът бе подписан от вицепрезидента Й Матиас Колац-Анен. На церемонията банката бе представена от Еугенио Леанца – ръководител на направление JESSICA в ЕИБ.

По JESSICA ще бъдат финансирани проекти за енергийна ефективност на обществени сгради, промишлени предприятия и офис-сгради, системи за екологичен градски транспорт - по-чист превоз, велоалеи и интермодални транспортни връзки (напр. терминали за връзка между жп и автотранспорт), проекти за добив на възобновяема енергия в градовете. Инициативата предлага и подкрепа за екоинициативите, изработването на системи за управление на околната среда и информационните кампании за популяризиране на устойчиви практики.

Съвместната европейска инициатива за устойчиви инвестиции в градските райони се осъществява от ЕК и ЕИБ, в сътрудничество с БРСЕ. В съответствие с новите процедури държавите-членки получават възможност да усвоят част от безвъзмездната помощ по СФ на ЕС, като извършват инвестиции с възстановима стойност по линия на проекти, които са част от интегриран план за устойчиво градско развитие. Тези инвестиции, които могат да бъдат под формата на дялово участие, заеми или гаранции, достигат до проектите чрез Фондове за градско развитие и холдингови фондове.

С решение на Комитета за наблюдение на ОПРР е определен първоначален финансов ресурс за стартиране на инициативата JESSICA в размер на 33 млн. евро. Меморандумът за разбирателство по инициативата JESSICA определя рамката за сътрудничество между МРРБ и ЕИБ. Предвижда се изпълнението на JESSICA да се осъществи на две фази. През първата фаза МРРБ ще възложи на ЕИБ да изпълнява функциите на Холдингов фонд. Основна роля на фонда е да създаде Фондове за градско развитие и да инвестира финансов ресурс в тях. През тази фаза ЕИБ ще подпомага българските общини в процеса на интегрирано градско планиране и идентифициране на проектни идеи, като ще определи и типовете фондове за градско развитие, които следва да бъдат създадени. През втората фаза Холдинговият фонд към ЕИБ следва да създаде фондове за градско развитие, които да започнат реалното финансиране на проекти чрез дялово участие, заеми или гаранции.

Government.bg, Eco.dnevnik.bg

Сферични кранове за отоплителни и топлофикационни системи

Предимства

- 1 Напълно херметични и с безкраен експлоатационен срок дори при високи и променящи се температури благодарение на уникалното салниково тяло от PTFE/въглерод.
- 2 Оптимална херметичност, регулирано налягане върху сферата и регулиран работен въртящ момент, осигурени от сложна пружинна конструкция.
- 3 Конструкцията на крана осигурява оптимален дебит, което гарантира по-ниски експлоатационни разходи.

Сферичните кранове на Данфос са конструирани специално за топлофикационни централи, разпределителни и преносни мрежи, помпени и абонатни станции.

РЕДОВНИ ЧЛЕНОВЕ НА ЕкоЕнергия

2009 г.

УЧРЕДИТЕЛИ

Богомил Белчев
Кмет на Габрово до 2007 г.

Дилян Енкин
Кмет на Троян до 2007 г.

Евгений Желев
Кмет на Стара Загора до 2007 г.

Желязко Домусчиев
Кмет на Карлово до 2003 г.

Иво Андонов
Кмет на Силистра

Д-р Иван Колчаков
Кмет на Пазарджик до 2003 г.

Д-р Иван Ценов
Кмет на Видин до 2007 г.

Лъчезар Росенов
Кмет на Добрич до 2003 г.

Никола Колев
Кмет на Горна Оряховица до 2007 г.

ОБЩИНИ

АЙТОС
Евгени Врабчев, кмет
Иван Биделев
представител на общината

АКСАКОВО
Атанас Стоилов, кмет

АНТОНОВО
Танер Али, кмет
Сезгин Алиосман, зам.-кмет
представител на общината

БАНИТЕ
Райчо Данаилов, кмет
Ферад Емин, зам.-кмет
представител на общината

БЕЛЕНЕ
Петър Дулев, кмет
Маргарита Перникова
представител на общината

БЕЛОГРАДЧИК
Емил Цанков, кмет
Стефчо Каменов
представител на общината

БЕРКОВИЦА
Милчо Доцов, кмет
Албена Ангелова
представител на общината

БЛАГОЕВГРАД
Костадин Паскалев, кмет
Стефан Савов
представител на общината

ВАРНА
Кирил Йорданов, кмет
Мария Митишева
представител на общината

ГАБРОВО
Томислав Дончев, кмет
Добрин Савчев, зам.-кмет
представител на общината

ГОРНА МАЛИНА
Емил Найденов, кмет
Ангел Жиланов, зам.-кмет
представител на общината

ГОРНА ОРЯХОВИЦА
Йордан Михтиев, кмет
Моско Москов
представител на общината

ГРАД ДОБРИЧ
Детелина Николова, кмет
Пламен Ганчев, зам.-кмет
представител на общината

ДОБРИЧКА
Петко Петков, кмет
Дико Иванов, зам.-кмет
представител на общината

ЕТРОПОЛЕ
Богомил Георгиев, кмет
Венета Петково
представител на общината

КАВАРНА
Цонко Цонев, кмет
Тодор Ахпазов, зам.-кмет
представител на общината

КОТЕЛ
Христо Киров, кмет

КРИВОДОЛ
Николай Иванов, кмет
Йордан Иванов, зам.-кмет
представител на общината

КРУМОВГРАД
Себихан Мехмед, кмет
Мирян Първанов
представител на общината

КУЛА
Марко Петров, кмет

КЪРДЖАЛИ
Хасан Азис, кмет
Димо Терзиев
представител на общината

КЮСТЕНДИЛ
Петър Паунов, кмет
Александра Енева
представител на общината

ЛЕВСКИ
Георги Караджов, кмет
Пламен Банчев, зам.-кмет
представител на общината

ЛОВЕЧ
Минчо Казанджиев, кмет
Мариана Бандрова
представител на общината

ЛОМ
Пенка Пенкова, кмет
Иван Иванов
представител на общината

ЛЪКИ
Красимир Манов, кмет

ЛЯСКОВЕЦ
Ивелина Гецова, кмет
Диана Бобева
представител на общината

МАДАН
Атанас Иванов, кмет
Хасан Брахъмов
представител на общината

ОМУРТАГ
Неждет Шабан, кмет

ПАВЛИКЕНИ
Ангел Генев, кмет
Кирил Кирилов
представител на общината

ПАЗАРДЖИК
Тодор Попов, кмет
Емилия Делирадева
представител на общината

ПОПОВО
Людмил Веселинов, кмет
Тодор Ненов
представител на общината

ПРОВАДИЯ
Георги Янев, кмет
Стилияна Лилова
представител на общината

РАЗГРАД
Денчо Бояджиев, кмет
Иван Неделчев
представител на общината

РУСЕ
Божидар Йотов, кмет

САМОКОВ
Ангел Николов, кмет

СВИЦОВ
Станислав Благоев, кмет
Иван Митев
представител на общината

СЕВЛИЕВО
Йордан Стойков, кмет
Анетка Брайкова
представител на общината

СИЛИСТРА
Иво Андонов, кмет
Валери Георгиев
представител на общината

СЛИВЕН
Йордан Лечков, кмет
Милко Харалампиев
представител на общината

СЛИВНИЦА
Георги Георгиев, кмет
Чавдар Янков
представител на общината

СМОЛЯН
Дора Янкова, кмет
Милена Пенчева
представител на общината

СМЯДОВО
Севи Севев, кмет

СРЕДЕЦ
Тодор Проиков, кмет

ТЕТЕВЕН
Николай Павлов, кмет
Николай Нейков
представител на общината

ТРЯВНА
Драгомир Николов, кмет
Георги Пенчев, зам.-кмет
представител на общината

ТЪРГОВИЩЕ
Д-р Красимир Мирев, кмет
Иван Божков
представител на общината

ХАРМАНЛИ
Михаил Лисков, кмет
Гено Генов, зам.-кмет
представител на общината

АДО "ДУНАВ"
Петър Дулев
председател на УС
Мария Павлова
изпълнителен директор